

מסורת הש"ס

(א) ומנהל: ב' ביק ס"א;
(ב) (מסכתא דמילתין
פ"ו ה"ב אהא כו"ל
כל ענינה טעמי שטותיה
עובדי כוכבים יטל יהא
לחור מיל פסילי אלהים
משרפין כלל את שניה ט
מאוס אלהא אסור ואת שני
טוב ט ממש לטות מותר;
(ג) מסכתא ד' (ד) כלס פ"א
מ"א שנת ט" (ה) גמרי
נמי לא (ו) דברים י"ן;
(ז) וז"ל כ"ל (ח) כלס
דמסא: יע"ד, ט' כ"ה
דמרי: י' (כ) אהא רש"ס;
(ס) וז"ל אהא.

תורה אור השלם

1. אבר תאבדון את כל
המקומות אשר עבדו שם
הגוים אשר אתם יורשים
אתם את אלהיהם על
ההרים והקנים ועל
הגבעות ואת כל עץ
רענן: דברים י"ב
2. ואת השמאלים
אשר עשייתם את הנגל
לקחתו ואשרתו אתו
באש ואת אתו טרף
הטע עד אשר דק לעפר
ואשרת את אשר אל
תעל הירד מן הנה:
דברים ט"ז
3. ארור האיש אשר
יעשה פסל ויטבע
תעבתו: י' מעשה יד
קדש וקדש קדש וקדש
כל היום ואמר אמן:
דברים ט"ז
4. פסילי אלהיהם
תשרפן באש לא תחמד
כסף וזהב עליו ועליו
לך מן חקש בו כי
תעבתו: י' אלהיהם:
דברים י"ז
5. לא תעל לך אשרה
כל עץ אצל מוצה י'
אלהיה אשר תעשה לך:
דברים ט"ז
6. שפטים ושטרות חוק
לך בכל שערך אשר י'
אלהיה נתן לך לשפוט
ויושט את חקש משפט
דברים ט"ז

הגהות ה"ח

(א) נמי חור ועשין
כל חזרו לטומאה וכו'
מי הדרה טומאה:
הכל ללא למחיה מין
דאית נלו סברה במקנה
טומאה נמי טעלה דכל
של ישראל חק מיבעי ליה כלי
ולא כלל טעם כוכבים
א' נמי כלי של (טעם)
כוכבים ועבודת כוכבים
ל' ישראל קאמר דלית
ש' טעם: (ב) רש"י
ד"ה שטותיה וכו'
שלימה גזירה בקרקע:
(ג) ד"ה פשה עשלו
טול לעבודת כוכבים
מתחילת: (ד) ד"ה חור
והי וקא מיבעי ליה כלי:
(ה) ד"ה אכל וכו' וקרא:
י' ל' עיל נקד מ' ע"ב:
(ז) חוס' ד"ה תנו וכו'
ואע"ד דבר קלל: ר"כ
פ"ה ה"ה קרא דלמנו וכו'
ממין: (ח) ד"ה מה וכו'
כ"ל י"ס: ר"כ ל' עיל
גרס דף מד:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מקיס אלהות. למקומות דלוקמין ככלים: מה כלים עד שיעבדו.
דכתיב (דברים י"ב) אשר עבדו שם: מה כלים עד שיעבדו.
במקד: ואימא מדעובד כוכבים. עד שיעבד: ור"ע. דלמך נאל

ישראל עד שיעבדו הא תעבדו עשייה דעשייה
אלה ה"ק ארור משעת עשייה דעשייה
מיחלוא לדי תועבה שיעבדו: שפוסל
אלוהו. שיכול לנעלו: כפיס לא
תחמוד ופיסו ולקחם לך. ומריוויו
נחד קרא ורשע דקרא פסילי
אלהים משרפון נאל לא תחמוד
וגו': ה"ק פיסו לאלוה. שיפה
לעבודת כוכבים לא תחמוד: פסלו
מאלוה. שנטלו מלשון פסולת ולקחת
לך דפסילי דרשע דקרא מרי גווי
משעת ודרשין ליה לאיסור וזהו
דקרא: דברים כ"ה. עבודת
שנתקד הוא עובדה שלא ישמעו כ"ד
ויסקללו: שטעונה גניוה. דכשהיא
שלימה (ו) גניוה נקרקע: מה מוצה
טעון גניוה. דהא אסור בהנאה:
אל מוצה. תלמידי חכמים. דאשריה
אוקמין דניין שאני גניוה. הלך
מוצה מן גנב: ריפך גלו. כלי
שנכר והקיס עליו בקורנע עד
שקרקע ותפשת ותמלל פנימיו:
כין ל' ישמעאל כו' משמשי עבדים
כוכבים: על עובד כוכבים אין אסורין
עד שיעבדו. דלמך ל' עיל (דף נ"א):
הניחוס ולא נשתמשו בהן יכול יהו
אסורין ת"ל אשר עבדו ור"ע נעבדות
כוכבים: עממה פליג אלל ככלים לא
פליג: משמשי. דישאל משמשי
עבודת כוכבים דעובד כוכבים גמר
ולא מיחמד עד שישתמשו בהן לעבודת
כוכבים: עשה. עשלו (ו) כולו
לעבודה (ו) מתחילה: חור לטומאה
ישנה. וזריכה טעיה וזילאות השבת
(שבת ט"ז): מפרש טעמא גזירה שמה
ואמר טעיה נמי יומא טעיה. וקא
מיבעי (ז) כלי שנשתמשו בו לעבודת
כוכבים ואמר' במסכת שנת כ"ה א"ר
עקיבא (דף פ"ג). משמשי טמאין
שנך נדי לטעון וחו וריחן לעבודת
כוכבים ועדיין לא נשתמשו בו מי
הדר לטומאה קמייח או לא: מי
אמרין פ"ה. דחזרין לטומאה ישנה
דאורייתא: אכל. טומאה עבודת
כוכבים דרבנן היא (ו) וקרא אהמכתא
נעלמא: שאר טומאות דרבנן. כגון
טמאין משקין כלי וינגן גזר משום
מזקא וז' חכה כגון רוקו ומי נגלו
דלא טומאה נינהו ומטמא כלי:
הדרה מן חדר. כלומר בשאר טומאות
נמי מיבעי ליה והאי דנקט עבודת
כוכבים שאילה אחרת (ו) וקרא הנשאלת
מתוך פשטה של ראשונה אה"ל בשאר
טומאות דרבנן לא הדר הכא מא':
קרקוב עבדים כוכבים של אוכלין
מחו מי. וקא טומאה מינייהו ע"י
ניטול או לא: וישמעאל לך כלים.
שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים אי
קלקא טומאה מינייהו כי היכא דקלקא
איסורא: כיון דאית לכו סברה.
כשאר' טומאות במקום הכא דמקום
דידיה היינו ניטול כיון דאיסורא
ניטול מינייהו טומאה ודאי נמי
קלקא: כי קמייח לן אוכלין.
לית לכו סברה כשאר' טומאות במקום:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

תנהו ענין אלהים. ולא דמי לתקובת הר שהתירו לעיל כפ'
כל הכללים (דף מה). ד"ה אלהים) דשאי הכא דכתיב
(מלכים ק') ואלכלו וכו' ממין ומיניה נפקא לן תקובת עבודת כוכבים
וקרא כי כתיב כעבור כתיב שהוא חלוש ונאמר ולהי תקובתו

אסורה אכל גבי עבודת כוכבים של
אלה גבי כלים דמסיק הכא (ו) ואע"ג
דכתיב קבלה הן עד דלמך דוד
גמלא גמרי לה ואתא דוד ואמסיח
אקרא: ורבי עקיבא דלא בקיש
ב'ו. ה"ה (ו) ואת' לא הולך אלא
לאפוקי מדרש דר' ישמעאל דליל
ר"ע טעמא מפסילי אלהים:
מה מוכח טעון גניוה. וכו' כלי
שרת דלמך גניוה אף אשה
טעונה גניוה פירוש יעורר בלא הנאה
כמו עגל שחקוהו חזרו ומינה מעגל
לכא למילך (ו) כין ל' יוס' כין לרבנן
דל' יוס' שמה כשיל כדון של
ישאל שארעה לנס מקלה וקלן על
יו עשה כן ולרבנן נקט לרבנן
דכסות: דל' ש"ה ש"ה ש"ה
דרבנן. פירוש כלים שנטמאו
נמשקין כמו שפ"ה וכלים שיעק
טומאת דאורייתא דליל כללי וזכית
תן ופ"ק דשבת (דף טו). מימי
לן דליל חזרין לטומאה ישנה והיטו
משום דעיקר טומאת אף כשך
ונתת מנכס אינס אלא מדרבנן:
מין

של עובד כוכבים דאסורה מיד מנא ליה אמר עולא אמר קרא יפסילי אלהיהם
תשרפון באש משפסול נעשה אלוה ואידך ההוא מיבעי ליה לכתני רב יוסף
דתי רב יוסף ימנין לעובד כוכבים שפוסל אלוהו שנאמר פסילי אלהיהם
תשרפון באש ואידך נפקא ליה מדרשמואל דשמואל רמי כתיב 'לא תחמוד
כסף וזהב עליהם וכתוב ולקחת לך הא כיצד פסלו לאלוה לא תחמוד פסלו
מאלוה ולקחת לך ור"ע אשכחן עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאסורה
מיד דישאל עד שתעבד מנלן אמר רב יהודה אמר קרא יושם בסתר עד
שיעשה לה דברים שבסתר ואידך ההוא מיבעי ליה לכדרי יצחק דא"ר
יצחק מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניוה שנאמר וישם בסתר
ואידך נפקא ליה מדרבן חסדא אמר רב דאמר רב חסדא אמר רב מנין
לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניוה שנאמר 'לא תעל לך אשרה
כל עץ אצל מוצה מה מוכח טעון גניוה אף אשרה טעונה גניוה ואידך ההוא
מיבעי ליה לכדרי 'דאמר ר"ל 'כל המעמיד דין שאינו הגון כאילו נוסע
אשרה בישראל שנאמר 'שופטים ושטרות תתן לך בכל שערך וסמך
ליה לא תעל לך אשרה כל עץ אמר רב אישי יובמקום תלמידי חכמים כאילו
נשעו אצל מוצה שנאמר אצל מוצה בעי רב המנונא ריתך כלי לעבודת
כוכבים מהו עבודת כוכבים דמאן אילמא עבודת כוכבים דעובד כוכבים בן
ל' ישמעאל ובין ל' משמשי עבודת כוכבים הן יומשמי עבודת כוכבים
אין אסורין עד שיעבדו ואלא עבודת כוכבים דישאל אליבא דמאן אילמא
אליבא דר"ע השתא היא גופה לא מיתסר' עד שתעבד משמשיה מיבעי ואלא
אליבא דרבי ישמעאל דאמר אסורה מיד מאי משמשין ממששין גמרינן מה
התם עד שיעבדו אף הכא עד שיעבדו או דלמא מינה גמר מה היא אסורה
מיד אף משמשיה אסורין מיד מאי אירא דקא מיבעי ליה ריתך כלי תיבעי
ליה עשה רב המנונא משום שמואה ישנה קמייח ליה דתנן וכלי מתכות
פשוטין ומקבלין ממאין ינשתברו טהור חור ועשאו כלים (ו) ויחזרו לטומאה
ישנה והכי קמייח ליה כי הדרה שמואה ה"מ לטומאה דאורייתא אבל
שמואה דרבנן לא או דלמא ל"ש ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן חדא מגו
חדא קמייח ליה שמואה דרבנן מי הדרה או לא הדרה יא"ל לא הדרה שמואה
דעבודת כוכבים משום חומרא דעבודת כוכבים מי שויה רבנן כשמואה דאורייתא
או לא יתיקו בעי מינה ר' יוחנן מר' נאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים
מהו מי מהניא ליה כיון דאית להו טהרה במקום 'שמואה נמי במהלך כי קמייח
לא קמייח ליה כיון דאית להו טהרה במקום 'שמואה נמי במהלך כי קמייח
ליה אוכלין ותיבעי ליה עבודת כוכבים' גופה עבודת כוכבים גופה (ו) מיבעי ליה

מאי

עין משפט
נר מצוה

בר א ב מ"י פ"ג מה' סנהדרין ה' כ' סנה
לפון קתא:
כת ג מ"י פ"ג מה' עובדת כוכבים הלכה
ד' סנה לפון מה טעמי
יד ד' קלס טעמי פ"ג:
בר ד מ"י פ"ג מה' כלס הלכה ט סנה
עין דמו:
כו ה מ"י פ"ג מה' כלס
א מ"י פ"ג מה' כלס
טס:
כת ו מ"י פ"ג מה' כלס
ה:
כז ז מ"י פ"ג מה' כלס
ל ח מ"י פ"ג מה' כלס
לא ט מ"י פ"ג מה' כלס
שאר אבות טעמיה
הלכה ז:

מוסף רש"י

כל עין משפט
דמו (דברים כ"ג) כי
החלם פ' הדס ומקמין
ליה תלמידי (סנהדרין י"ג)
נשכרו טהור. דלמך כלי
(שבת פ"ג).

רבינו תנאל

כתיב ואשרף אותו באש.
ר' עקיבא אומר וילוף
הדברים של עובד כוכבים
אסור מיד שנאמר פסילי
אלהיהם תשרפון באש
משעת עשייה שנאמר
ועליו אמרה תורה תשרפון
באש: שמואל רמי כתיב
פסילי אלהיהם תשרפון
באש וכתיב ולקחת לך.
הא כיצד פסלו לאלוה
תשרפון באש. פסלו
מאלוה ולקחת לך. עבודת
כוכבים של ישראל אינה
אסורה אלא עד שתעבד.
דבר ר' עקיבא שנאמר
ארור האיש אשר יעשה
פסל ומסכ' וגו' ורש"י כתיב
עד שיעשה לה דברים
שכחתי. והוא דלמך
ומנין שטעונה גניוה שני
ולא תעל לך אשרה (כל
עין אצל מוצה ה' וכו' מה
מוכח טעון גניוה אף
אשרה טעונה גניוה. ור'
ישמעאל האי קרא מיבעי
ליה לכדרי לקיש דאמר
כל המעמיד דין לישראל
אילו הגון כאילו נשע
אשרה שנאמר אצל מוצה
אשרה כל עץ וגו'. וסמך
ליה ל' עין מן הענין
שופטים ושטרות תתן לך
וגו'. אמר רב אישי יובמקום
תלמידי חכמים כאילו נשע
אצל מוצה שנאמר אצל
מוכח ה' אלהיה אשר
תעשה לך. כתיב רב המנונא
ריתך כלי לעבודת כוכבים.
פירוש רש"י כלי כדור לשם
עבודת כוכבים מהו.
ואמרין מאי קמייח ליה
כלים משמשי עבודת
כוכבים גניוה. והוא דלמך
עבודת כוכבים דעובד
כוכבים קאמר. כין לר'
ישמעאל כין לר' עקיבא
אין אסורין אלא משכח.
דהא לא תלקו אלא
כעבודת כוכבים עצמה.
ואפיקא לשם עבודת
כוכבים דישאל ואליבא
כוכבים דאמר דאסורה
מיד מאי משמשי עבודת
כוכבים כי עבודת כוכבים
עצמה דמו. מה היא
אסורה מיד אף משמשיה
אסורין מיד אי לא.
אמרין מאי בעי ריתך
דהוה ככו כלי. ליבעי

לעשה בתחלה. ויפיקין אין הכי נמי. כלומר עשה הוה ליה למוכע מיד רב המנונא לא בעא ריתך אלא משום שמואה ישנה. דתנן כלי מתכות שפוטין וספקלין טמאים נשכרו טהור. חור ועשה מן כלים חזרו לטומאה וישנה. ומיבעי ליה הכי נמי מילי שחזרין לטומאה ישנה שמואה דאורייתא אבל שמואה דרבנן לא הדרה. ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן ואמרין חור מהו חדא קמייח ליה שמואה דרבנן הדרה או לא הדרה. אם תמצא לומר לא הדרה טומאות דרבנן אוקמהו רבנן שמואה דאורייתא. או דלמא לא שנו. חוקי: בעא מיה ר' יוחנן מר' נאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו. פ' אמ חזרו ויבטלם בטלה טומאת א' לא. ותיבעי ליה כלים. כלים לא מיבעי ליה כיון דאית להו טהרה במקום כי פסלו להו כשבורה שמואה נמי בטילה. כי קא מיבעי אכולין. ותיבעי ליה עבודת כוכבים טהרה עבודת

